

DYACKOT kell értenünk a szerző szerint Konhau-i (helyesen kassai!) kézirat miniátora alatt is.

Feldolgozásában megszűkíti J. BRADLEY: *Dictionary of miniaturists, illuminators, calligraphers and copists*, 3 vols, London, 1887—89. hasonló jellegű munkáját. Ezért maradt ki a kötetből MAGYARORSZÁGI JÁNOS (UNGARUS) monte-cassinói szerzetes († 1466. ápr. 23.), kinek nevét a híres monostor mortualéja őrizte meg. JOHANNES DE UNGARIA egy *Vitae Sanctorum*ot másolt.

Érdemes kiemelni CARTHEUSER MARGITOT, a nürnbergi Szent Katalin-kolostor miniátorát, ki 1458—1470-ig dolgozott a monostorban, nővérével, IMHOFF MARGITTAL egyetemben. CARTHEUSER MARGITNAK valószínűleg köze lesz a hazai könyvtárainkban őrzött kéziratok egy csoportjához. A nürnbergi Szent Katalin-kolostorban készült a Debreceni Református Könyvtárban lévő kódexek összetartozó liturgikus anyaga. Pl. R. 456. (68.), dominikánus breviárium, amelyben a következő németnyelvű bejegyzést találtuk: *Disz buch gehort in dz Closter S. Katherin in Nuremberg*. Ezek a kéziratok mind szép díszítésű, gondos kiállítású kódexek. R. 520. sz. kéziratban a nürnbergi Szent Katalin-kolostor *Ex libris*-e is benn van. Gyönyörű tollrajz, félholdon álló Boldogságos Szűz, karján a kis Jézussal.

Német forrás után említi AESCHLIMANN: a *Kriza-kódex* másolóját, GARAY PÁLT, GOBIL BÁLINTOT. A HEVESY alapján a madocsi apátot, „ki 1494-ben MÁTYÁS király számára dolgozott“. Magyar vonatkozású adatait kétségkívül jobban kidomboríthatta volna HOFFMANN EDIT értékes dolgozatai és a hazai folyóirat-anyag tüzetesebb áttekintése után.

A külföldi bibliográfiát is hiányosan ismeri. Abbé LEROQUAISNEK a liturgikus kéziratok kutatása terén kifejtett leírásait mindenképen alaposabban át kellett volna néznie. A folyóiratanyag feldolgozása sok kívánnivalót hagy maga után. Egy példa. A Marseille-i Saint Victor-apátság breviáriumát ISNARD RICA VI másolta és díszítette. (*Mémoires de l'Institut historique de Provence*. T. VIII. 1931. 1—34.) Ennek semmi nyoma, semmi említése.

A szerző állítása szerint inkább újabb munkák alapján állította össze bibliográfiáját. Sajnos, nem említi WEGENER HANS munkáját a természettudományi kéziratok díszítéséről: *Die wichtigsten naturwissenschaftlichen Bilderhandschriften nach 1500 in der Preussischen Staatsbibliothek*. Berlin. *Zentralblatt für Bibliothekswesen*. Leipzig, LV. 1938. 3. 109—120. Továbbá HARRISON F. munkáját a XIV. századi angol kéziratokról: *Treasures of illumination, English mss. of the XIVth century*. (c. 1250—10—1400) New York, Studio Publications, 1937. In 4°, 144. l.

A kiadványnak határozott értéke a szép fac-simile-k. Gazdag anyagban, 132 reprodukcióban szemléletes áttekintését adja a miniatűr festészet fejlődésének.

GÁBRIEL ASZTRIK.

Gutenberg-Jahrbuch 1939. Herausgegeben von A. RUPPEL. Verlag der Gutenberg-Gesellschaft in Mainz. Gedruckt in der Stuttgarter Vereinsbuchdruckerei A.-G. 346 l. 4°.

Az 1939. évi *Gutenberg-évkönyv*, az 1926-ban megindult sorozat tizennegyedik kötete, ezúttal az előző évi kötetnél valamivel nagyobb terjedelemben és gazdagabb tartalommal jelent meg. A benne közölt 38 tanulmány szerzői közül 16 a Németbirodalom területéről való, közülük kettő a cseh-morva védnökségből, a többi külföldi: négy olasz, három francia, három magyar, három amerikai, két belga, két angol és egy-egy bolgár, lengyel, monacói, schweizi és svéd. A külföldiek közül heten német, heten francia, öten angol és hárman olasz nyelven közlik tanulmányukat.

Minthogy a mainzi Gutenberg-múzeummal kapcsolatosan 1938-ban papírtörténeti és vízjegykutató intézet is alakult, az évkönyv ezúttal az eddiginél nagyobb számban közöl papírtörténeti tanulmányokat. Ezek közül első helyen találjuk HENRI ALIBAUX *L'invention du papier* című dolgozatát, amely alapos kutatások eredményeképpen új adatokat közöl a kínai papírkészítés történetéről és hasznos összefoglalást nyújt a kérdés mai állásáról. ALOIS MITTERWIESER tanulmánya a régi landshuti és braunauai papírmalmok történetét adja elő és vízjegyeikkel is megismertet. A következő dolgozatban ARMIN RENKER, az ismertnevű papírtörténetkutató a mülheimi eredetű WILHELM RITTINGHAUSEN papírkészítő munkásságáról szól, aki 1690-ben az északamerikai Germantownban, Philadelphia közelében megalapította Amerika első és sokáig egyetlen papírmalmát. Két kisebb tanulmány után, amelyeknek egyikében ALMA LANGENBACH a weszfáliai papírkészítésnek Hollandiával való kapcsolatairól értekezik, másikában pedig ALFRED SCHULTE a papírprésnek a könyvsajtóhoz és a szőlőpréshez való viszonyát vizsgálja, a könyvnyomtatás történetére vonatkozó értekezések következnek.

Ezek közül első CYRUS H. PEAKE rövid dolgozata, amelyben a távolkeleti nyomtatás történetéhez közöl újabb adatokat és egy kis bibliográfiát. RUDOLF THIEL *Kritische Gutenbergstudien* című értekezése az egész kötetnek egyik legtanulságosabb fejezete. A szerző ebben sorra veszi a Gutenberg-problémakomplexum sokszor tárgyalt, de elégtő bizonyossággal nyugvópontra nem jutott főbb kérdéseit és éles kritikával igyekszik a sokféle feltevés közül a valószínű igazságot kihámozni. Először a DRITZEHN-perrel, majd a FUST-perrel s ezzel kap-